

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

135

Vragen van het lid **Van Haga** (Groep Van Haga) aan de Minister-President over *onaanvaardbare wijzigingen bij de Nationale Indiëherdenking en over het aandringen bij Indonesië voor het maken van excuses voor de Bersiap* (ingezonden 15 augustus 2022).

Antwoord van Staatssecretaris **Van Ooijen** (Volksgezondheid, Welzijn en Sport), mede namens de Minister van Buitenlandse Zaken (ontvangen 3 oktober 2022). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 3857.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «bestuur Indiëherdenking zwicht voor intimidatie en geweld. Indonesische ambassadeur krijgt prominente rol tijdens ceremonie»?¹

Antwoord 1

Ja, daarmee ben ik bekend.

Vraag 2

Deelt u de mening dat het aanpassen van de Nationale Herdenking 15 augustus 1945, mede gelet op de onaangekondigde en niet-overlegde wijziging van het memorandum van de Nationale Dodenherdenking, opnieuw een klap in het gezicht is van Indische Nederlanders en andere betrokken?

Antwoord 2

Nee, deze mening deel ik niet. Op 15 augustus worden alle slachtoffers van de oorlog tegen Japan en de Japanse bezetting van voormalig Nederlands-Indië herdacht. De Indonesische slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog horen hierbij. Dat is reeds lange tijd de beleidslijn van de organiserende stichting. Ik ben mij ervan bewust dat sommige Indische Nederlanders de aanpassingen als pijnlijk ervaren. Anderen zien de aanpassingen juist als een positieve ontwikkeling.

¹ FIN, «Bestuur Indiëherdenking zwicht voor intimidatie en geweld. Indonesische ambassadeur krijgt prominente rol tijdens ceremonie», 12 augustus 2022, <https://www.federatie-indo.nl/2022/08/12/bestuur-indieherdenking-zwicht-voor-intimidatie-en-geweld-indonesische-ambassadeur-krijgt-prominente-rol-tijdens-ceremonie/>

Vraag 3

Deelt u de mening dat de organisatie van de nationale herdenking nooit had mogen zwichten voor intimidatie en geweld?

Antwoord 3

De stichting Nationale herdenking 15 augustus 1945 heeft laten weten dat er geen sprake was van intimidatie of geweld dat heeft geleid tot wijzigingen. Nederland kent een herinnerings- en herdenkingscultuur waarbij ontwikkelingen in de samenleving leidend zijn. De stichting Nationale herdenking 15 augustus 1945 beweegt hierin mee en probeert een zeker evenwicht te vinden tussen alle verschillende opvattingen die er over de herdenking bestaan.

Vraag 4 en 5

Begrijpt u dat de prominente rol die de Indonesische ambassadeur nu krijgt op de nationale herdenking door Indische Nederlanders wordt beschouwd als een regelrechte provocatie, omdat zij zowel tijdens de Tweede Wereldoorlog als tijdens de daaropvolgende Bersiap zwaar hebben geleden onder Indonesisch racisme én terreur?

Deelt u de mening dat het absoluut ontoelaatbaar is, zelfs sadistisch, dat de Indonesische ambassadeur, als vertegenwoordiger van een staat waarvan belangrijke politieke actoren en instituties tijdens de Tweede Wereldoorlog op grote schaal hebben samengespannen met de asmogendheid Japan en ook tijdens de daaropvolgende Bersiap verantwoordelijk is voor duizenden doden aan (Indisch-)Nederlandse zijde, nu een krans legt op de herdenking waar die doden worden herdacht?

Antwoord 4 en 5

Tijdens de Nationale herdenking 15 augustus 1945 wordt stilgestaan bij alle bevolkingsgroepen in voormalig Nederlands-Indië die het slachtoffer waren van de oorlog tegen Japan, waaronder Molukkers, Indo-Europeanen, Europeanen, Papoea's, de Joods-Indische, Chinees-Indonesische gemeenschap en miljoenen Indonesiërs. Allen die geleden hebben. In dit licht wordt de ambassadeur van Indonesië al vele jaren uitgenodigd om gezamenlijk bij onze gedeelde geschiedenis en de slachtoffers stil te staan.

Ik besef dat er binnen de Indische gemeenschap verschillend wordt gedacht over een prominentere rol van de Indonesische ambassadeur. Een deel beschouwt dit als provocatie. Vanwege de complexe geschiedenis, die veelal tot op de dag van vandaag bij mensen en families doorwerkt, is dat begrijpelijk. Anderen spreken juist hun waardering uit voor een inclusieve aanpak waarbij alle slachtoffers binnen ons Koninkrijk worden herdacht van de oorlog tegen Japan.

Vraag 6

In een reactie in de Volkskrant geeft de Indonesische ambassadeur ook aan dat de doden die tijdens de Tweede Wereldoorlog aan Indonesische zijde zijn gevallen in Indonesië NIET worden herdacht. Heeft u misschien een idee waarom dat is? Kan het toevallig iets te maken hebben met het feit dat Indonesiërs tijdens de Tweede Wereldoorlog op grote schaal samenspannen met de Japanners?

Antwoord 6

In Indonesië vindt geen nationale herdenking plaats rondom het einde van de Tweede Wereldoorlog op 15 augustus 1945 zoals dat in Nederland gewoon is. Landen herinneren en herdenken naar eigen inzicht.

Vraag 7

Waarom zijn de Indische Nederlanders niet gekend in deze ongewenste aanpassing van hun herdenking?

Antwoord 7

De verschillende zienswijzen en emoties binnen de Indische gemeenschap ten aanzien van het herdenkingsprogramma zijn bij de stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 bekend.

Vraag 8

Heeft u de bereidheid om bij het bestuur van de nationale herdenking aan te dringen de aanpassingen onmiddellijk terug te draaien?

Antwoord 8

Nee, dat heb ik niet. De stichting Nationale herdenking 15 augustus 1945 is onafhankelijk en bepaalt zelf hoe de herdenking wordt vormgegeven.

Vraag 9

Deelt u de mening dat de nationale herdenking een Nederlandse herdenking is en dat dat ook zo moet blijven?

Antwoord 9

De herdenking op 15 augustus is een nationale herdenking, waarin alle onderdanen van het toenmalig Koninkrijk, die slachtoffer werden van Japans geweld, terreur en verwaarlozing tijdens de Tweede Wereldoorlog, worden herdacht. Velen van de betrokken families wonen in Nederland, maar ook elders in de wereld, ook in Indonesië.

Vraag 10

Wordt de nationale herdenking ook live uitgezonden op de Indonesische staatstelevisie of andere buitenlandse media?

Antwoord 10

De nationale herdenking is voor zover bekend niet live uitgezonden op de Indonesische staatstelevisie of door andere buitenlandse media. Het was zoals in voorgaande jaren wel te volgen op internet.

Vraag 11

Wat voor afspraken zijn er met de Indonesische regering gemaakt omtrent de wijziging van de Indië herdenking? Is dit onderdeel van een ruil? Wat krijgen wij er voor terug/wat is de inzet van Indonesië?

Antwoord 11

De Nederlandse overheid heeft geen afspraken gemaakt met de Indonesische regering omtrent de Nationale herdenking 15 augustus 1945.

Vraag 12

Is de prominentere rol van de Indonesische ambassadeur tijdens de Indië herdenking direct of indirect verzocht door de overheid?

Antwoord 12

Nee, dat is niet gebeurd. De stichting Nationale Herdenking 15 augustus 1945 is een onafhankelijke organisatie die zelf bepaalt hoe de herdenking er inhoudelijk uitziet. De overheid stuurt hier niet in.

Vraag 13

Is er momenteel een plan om Indonesië (de ambassadeur dan wel Joko Widodo) aan te moedigen excuses aan te bieden voor de Bersiap? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 13

De focus van het kabinet ligt bij ons eigen verleden en onze eigen rol daarin. Het is aan landen zelf om naar eigen inzicht met hun verleden om te gaan.

Vraag 14

Op de nationale herdenking herdenken Indische Nederlanders onder andere het verlies van familieleden en vrienden die zijn vermoord tijdens de Bersiap. U heeft deze verschrikkelijke episode uit onze geschiedenis tussen aanhalingstekens geplaatst nadat de Indonesiër Bonnie Triyana de Bersiap een racistische term noemde. Welke rol speelt de ambassadeur dan wel de Indonesische overheid in het bagatelliseren van de Bersiap?

Antwoord 14

De Minister-President gebruikte aanhalingstekens rond de term Bersiap op 17 februari 2022 omdat deze term aanleiding bleek voor maatschappelijke discussie en niet door iedereen als gepast werd ervaren. Het gebruik van aanhalingstekens markeert dat het belangrijk is om deze term van context te voorzien.

Vraag 15

Ook het optreden van het Van Heutsz-regiment tijdens de nationale herdenking wordt aangepast. Bent u bereid bij het bestuur erop aan te dringen dit onmiddellijk terug te draaien?

Antwoord 15

Nee, dat ben ik niet. Het is aan de stichting om de herdenking naar eigen inzicht vorm te geven. Zie verder de antwoorden op vragen 8 en 12.